

اولویتهای پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور در سال ۱۳۹۶

معاونت پژوهش، برنامه ریزی و امور بین الملل

دفتر پژوهش و برنامه ریزی

۱۳۹۶

پژوهشگر محترم

فهرستی که در اختیار شما قرار گرفته است، اولویتهای پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور در سال ۱۳۹۶ می باشد. این اولویتها در راستای نیازها و برنامه راهبردی سازمان در سه حوزه ارزیابی و تحلیل آثار سیاستهای مالیاتی جدید، ارزیابی عملکرد سیاستها و برنامه های فعلی (سیاستهای که در گذشته طراحی شده و هم اکنون در حال اجرا هستند) و همچنین بررسی مسائل و مشکلات در حوزه مدیریت مالیاتی و ارایه راهکارهای اصلاحی (نظیر تمکین مالیاتی، خدمات مودیان، مدیریت منابع، فرآیندهای مالیاتی، مسائل حقوقی و غیره) انتخاب شده اند. خواهشمند است پس از مطالعه دقیق چارچوب کلی هر یک از موضوعات، طرح پیشنهادی خود را با در نظر گرفتن اهداف و دستاوردهای مورد انتظار و سوابق تحصیلی (رشته و گرایش) و سوابق پژوهشی (مرتبط با مالیات و موضوع پیشنهادی) مجری طرح و تیم پژوهشی، مطابق فرم طرحنامه (پیوست)، در سایت www.taxresearch.ir بارگذاری (آپلود) نمایید. دفتر پژوهش و برنامه ریزی سازمان امور مالیاتی کشور پس از بررسی طرحنامه و در صورت تصویب کلیات آن، نسبت به اعلام RFP تکمیلی طرح اقدام خواهد کرد. بدیهی است، ارسال طرحنامه هیچگونه تعهدی برای سازمان امور مالیاتی کشور ایجاد نمی کند و تصویب نهایی طرحنامه های پیشنهادی منوط به احراز شرایط اولیه و تصویب نهایی آن توسط شورای پژوهشی سازمان و اخذ کد رهگیری از سامانه سمات می باشد.

سازمان امور مالیاتی کشور

فهرست اولویت‌های پژوهشی سازمان امور مالیاتی کشور در سال ۱۳۹۶

- ۱) ارزیابی اثرات اعطای مشوقهای مالیاتی صادرات (رویکرد خرد) - عملکرد ماده ۱۴۱ ق.م.م.م..... ۴
- ۲) بررسی اثرات سیاستهای مالیاتی بر بازار کار کشور (رویکرد خرد و کلان)..... ۵
- ۳) برآورد ظرفیت بالقوه مالیاتی بخش املاک و مستغلات کشور (رویکرد خرد)..... ۶
- ۴) برآورد ظرفیت مالیاتی مشاغل منتخب (پزشکان، طلافروشان و... بانخ بر ۵۲ صنف) (رویکرد خرد)..... ۷
- ۵) بررسی اقتصاد مناطق آزاد و برآورد مخارج مالیاتی ناشی از اعطای مشوقها (رویکرد خرد اقتصادی)..... ۸
- ۶) بررسی اقتصاد مؤسسات خیریه در کشور و برآورد مخارج مالیاتی (درآمدهای مالیاتی از دست رفته)..... ۹
- ۷) بررسی شکل گیری شرکتهای کاغذی و صوری و راهکارهای مقابله با آن..... ۱۰
- ۸) بررسی موانع استقرار سیستم حسابرسی مبتنی بر ریسک در نظام VAT و ارائه مدلی برای آن..... ۱۱
- ۹) امکان سنجی پیاده سازی سیستم مالیات بر جمع درآمد شخصی (PIT)..... ۱۲
- ۱۰) امکان سنجی وضع مالیات بر سود سپرده‌های بانکی (رویکرد خرد و کلان)..... ۱۳
- ۱۱) رویکردها و الزامات اصلاح نظام مالیاتی در دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی..... ۱۴
- ۱۲) برآورد فرار مالیاتی به تفکیک بخش ها و منابع مختلف مالیاتی (رویکرد خرد اقتصادی)..... ۱۵
- ۱۳) بررسی راهکارهای عملیاتی برای مالیات ستانی از بخش غیر رسمی اقتصاد..... ۱۶
- ۱۴) امکانسنجی کاهش نرخ مالیات بر شرکتهای و بازرگانی و حذف معافیت ها و مشوق ها..... ۱۷
- ۱۵) برآورد ظرفیت مالیاتی در بخش تجارت الکترونیک (اینترنتی)..... ۱۸
- ۱۶) برآورد بار مالیاتی اقتصاد ایران به تفکیک بخشها و زیر بخشهای عمده (رویکرد خرد و کلان)..... ۱۹
- ۱۷) برآورد میزان فرار یا اجتناب مالیاتی ناشی از قیمتگذاری انتقالات در ایران..... ۲۰
- ۱۸) ارزیابی عملکرد اصلاح قانون مالیاتهای مستقیم (اصلاحیه سال ۱۳۸۰) در بخش شرکتهای..... ۲۱
- ۱۹) امکانسنجی وضع مالیات بر درآمد کشاورزی (زیربخشهای منتخب کشاورزی)..... ۲۲
- ۲۰) امکانسنجی گسترش مالیات بر موارد خاص (Excise tax)..... ۲۳
- ۲۱) محاسبه نرخ بهینه جریمه های مالیاتی (موضوع قوانین مالیاتهای مستقیم و ارزش افزوده)..... ۲۴
- ۲۲) راهکارهای افزایش اعتماد و مشارکت عمومی در پرداخت مالیات..... ۲۵
- ۲۳) سیستم جامع شناسایی و ثبت مودیان جدید مالیاتی در ایران..... ۲۶

۱) ارزیابی اثرات اعطای مشوق‌های مالیاتی صادرات (رویکرد خرد) - عملکرد ماده ۱۴۱ ق.م.م

تشریح موضوع و اهمیت آن

صادرات محصولات تمام شده بر اساس اصلاحیه های مختلف قانون مالیاتهای مستقیم (هر بار با اندکی تغییرات) همواره با اهداف افزایش صادرات و رونق تولید از شمول مالیات بر درآمد معاف بوده است. به عنوان نمونه بر اساس ماده ۱۴۱ قانون مالیاتهای مستقیم، مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷، صد در صد (۱۰۰٪) درصد درآمد حاصل از صادرات محصول تمام شده کالاهای صنعتی و محصولات بخش کشاورزی و ۵۰ درصد درآمد حاصل از صادرات سایر کالاهایی که به منظور دست یافتن به اهداف صادرات کالاهای غیر نفتی به خارج از کشور از شمول مالیات معاف می باشند.

با توجه به اینکه اعطای مشوقهای مالیاتی دارای هزینه‌های مالی و اقتصادی زیادی برای کشور می‌باشد، ارزیابی دقیق منافع حاصله این سیاست و زیان‌های وارده از این طریق و نیز نظارت مستمر بر اجرای صحیح آن امری ضروری ضروری است. بر این اساس، سوالات زیادی وجود دارد که یافتن پاسخ آنها از اهداف اصلی این طرح می باشد. به طور مشخص چقدر دولت در دستیابی به اهداف خود در این بخش موفق بوده است؟ آیا بدون اعطای این مشوق مالیاتی صادرات افزایش نمی یافت؟ چقدر از افزایش صادرات ناشی از اعطای مشوق مالیاتی بوده است؟ درآمدهای مالیاتی از دست رفته (مخارج مالیاتی) ناشی از اعطای مشوقهای صادرات چقدر بوده است؟. سوالات مذکور و سایر سوالات دیگر در این زمینه، بایستی به صورت بخشی و در سطح صنعت در دوره زمانی که این سیاست دنبال شده، پاسخ داده شوند.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی مبانی نظری اعطای مشوقهای مالیاتی در بخش صادرات (مالیات بر درآمد)
- بررسی تجربه سایر کشورها در حمایت از بخش صادرات از طریق معافیت مالیات بر درآمد
- بررسی آثار مشوقهای مالیاتی بخش صادرات در دستیابی به اهداف مدنظر در سطح صنایع مختلف
- برآورد مخارج مالیاتی (درآمدهای مالیاتی از دست رفته ناشی از معافیت) به تفکیک صنایع صادراتی

۲) بررسی اثرات سیاست‌های مالیاتی بر بازار کار کشور (رویکرد خرد و کلان)

تشریح موضوع و اهمیت آن

یکی از مسایل مهم مورد بحث در ادبیات مباحث سیاست‌های مالیاتی، اختلالات ناشی از وضع مالیات و اثرات آن بر بازارهای موجود در اقتصاد است. بر این اساس، بازار کار یکی از مهمترین بازارهایی است که می‌تواند تحت تأثیر سیاست‌های مالیاتی کشور قرار گیرد. به عنوان نمونه چنانچه بار مالیاتی بر صنعتی بیش از سایر صنایع باشد، تولید و در نتیجه تقاضای نیروی کار در آن صنعت متاثر شده و به تبع آن نیروی کار فعال در آن بخش متضرر می‌شود. بدین ترتیب یکی از موارد بحث‌های مطرح در سطح خرد، تاثیر سیاست‌های مالیاتی بر انگیزه‌های نیروی کار و کارفرما است. در سطح کلان نیز چنانچه بر دستمزد نیروی کار مالیات بیشتری به نسبت سرمایه اعمال شود، هم تولید و هم رفاه نیروی کار کاهش خواهد یافت. در این سطح، سیاست‌های مالیاتی تاثیر دیگری نیز دارد و آن تاثیر بر اندازه بخش اقتصاد غیر رسمی است. به طور کلی بار مالیاتی تحمیل شده بر بازار کار می‌تواند تاثیرات عمیقی را بر نرخ بیکاری در سطح کلان، اندازه بخش غیر رسمی اقتصاد و سایر موارد داشته باشد.

در ایران مالیات بر درآمد حقوق و دستمزد به طور مستقیم به بازار کار مربوط می‌باشد که بیشتر با اثر بر دستمزد دریافتی شاغل، طرف عرضه این بازار را متاثر می‌سازد. همچنین سایر منابع مالیاتی به ویژه مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی و مالیات بر درآمد مشاغل، با اثر بر سود و بازدهی بنگاه اقتصادی بر سمت تقاضای بازار کار تأثیر زیادی دارد. بدین ترتیب با توجه به اثرات سیاست‌های مالیاتی در انواع پایه‌ها بر شاخص‌های مختلف بازار کار، انجام مطالعه در این حوزه در سطح خرد و کلان ضروری به نظر می‌رسد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- بررسی نظری اثرات سیاست‌های مالیاتی بر بازار کار
- بررسی تاثیر سیاست‌ها در پایه‌های مختلف مالیاتی بر نرخ بیکاری
- مطالعه اثر سیاست‌های مالیاتی بر بازار کار به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصاد کشور در سطح خرد و کلان
- ارائه الگویی برای طراحی سیاست‌های مالیاتی با هدف کاهش نرخ بیکاری و افزایش رفاه نیروی کار

۳) برآورد ظرفیت بالقوه مالیاتی بخش املاک و مستغلات کشور (رویکرد خرد)

تشریح موضوع و اهمیت آن

مالیات بر درآمد املاک و مستغلات به عنوان یکی از منابع مهم مالیاتی محسوب می‌شود. اهمیت این مالیات نه تنها از جنبه درآمدی بلکه از جوانب دیگر نیز حائز اهمیت است. یکی از این موارد نقش مالیات بر املاک و مستغلات در نیل به برخی از اهداف اقتصادی کشور از جمله جلوگیری از سفته‌بازی در بخش مسکن است. با توجه به اهمیت بخش مسکن در اقتصاد هر کشور، مباحث مالیات این بخش نیز حائز اهمیت است. در اقتصادهایی که سفته‌بازی و دلال‌بازی در بخش مسکن به رشد قیمت‌ها دامن می‌زند یکی از ابزارهای سیاستی برای مقابله با این مشکل، می‌تواند پیاده‌سازی نظام مالیات بر املاک و مستغلات باشد. مالیات بر درآمد اجاره املاک و مستغلات و مالیات بر نقل و انتقال املاک دو منبع مهم مالیات بر املاک و مستغلات محسوب می‌شوند. با این حال بررسی ترکیب درآمدهای مالیاتی کشور نشان می‌دهد مالیات املاک و مستغلات سهم بسیار کوچکی از مالیاتهای وصولی دارد و به نظر می‌رسد ظرفیت بالقوه مالیاتی موجود در این بخش بسیار فراتر از وضع فعلی باشد. از این رو، انجام تحقیقی برای برآورد ظرفیت مالیاتی موجود در بخش املاک و مستغلات کشور با استفاده از داده‌های میدانی و خرد و بررسی مشکلاتی که مانع وصول مالیات واقعی در این پایه شده است و نیز بررسی مواردی از نمونه‌های موفق در دنیا جهت تدوین قوانین و مقررات اثربخش در کشور ضروری می‌باشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- بررسی انواع مالیات بر املاک و مستغلات در قوانین و مقررات مالیاتی فعلی
- مطالعه تطبیقی نظام مالیاتی سایر کشورها در بخش املاک و مستغلات
- برآورد ظرفیت بالقوه مالیاتی در بخشهای مالیات بر درآمد اجاره و مالیات نقل و انتقال املاک با استفاده از داده‌های میدانی و خرد
- بررسی مشکلات موجود و زیرساخت‌های لازم به منظور وصول مالیات واقعی بخش املاک و مستغلات
- ارائه الگوهای عملی و کاربردی به منظور اصلاح نظام مالیات ستانی از بخش املاک و مستغلات

۴) برآورد ظرفیت مالیاتی مشاغل منتخب (پزشکان، طلاب و ... بالغ بر ۵۲ صنف) (رویکرد خرد)

تشریح موضوع و اهمیت آن

مالیات بر درآمد مشاغل یکی از مهمترین پایه‌های مالیاتی در کشور است که بر درآمد خالص بخش زیادی از فعالان اقتصادی شاغل در بخش‌های مختلف خدماتی، تولیدی و بازرگانی وضع می‌شود. بررسی آمار و ارقام نشان می‌دهد این پایه با وجود دارا بودن ظرفیت بالقوه مالیاتی قابل توجه، طی سالهای گذشته نقش پررنگی در درآمدهای مالیاتی نداشته است. به طور کلی نظام مالیاتی کشور همواره در این بخش با چالش‌های زیادی روبرو بوده است. ویژگی‌های ذاتی فعالیت‌های این بخش در کنار عدم شفافیت در گردش اطلاعات مالی آنها، هزینه‌های اجتماعی و اداری وصول مالیات را در این بخش افزایش داده است. به گونه‌ای که علی‌رغم انجام اصلاحات گسترده در ساختار نظام مالیاتی، سهم مالیات مشاغل از کل درآمدهای مالیاتی به دلایل متعددی چون نبود نظام مالیات بر مجموع درآمد، سنتی بودن ساختار فعالیتهای بخش مشاغل، فرار مالیاتی گسترده در این بخش که متاثر از نبود بانک جامع اطلاعاتی از جریان وجوه و جریان کالا است، عدم گسترش کامل نظام مالیات بر ارزش افزوده و غیره کاهش یافته است. لذا لازم است مطالعاتی در خصوص مشاغل با اهمیت کشور مانند پزشکان، طلاب و ... آشنی و ... صورت گیرد و با استفاده از اطلاعات و داده‌های میدانی و خرد، درآمد و در نتیجه ظرفیت مالیاتی این مشاغل برآورد گردیده و موانع و مشکلاتی که موجب عدم وصول مالیات واقعی از آنها شده است مورد شناسایی قرار گیرند.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- بررسی بخش مشاغل و ارزش افزوده آن به تفکیک مشاغل و صنوف منتخب
- تخمین ظرفیت مالیاتی مشاغل و صنوف منتخب با استفاده از داده‌های میدانی و خرد
- تخمین میزان فرار مالیاتی در مشاغل و صنوف منتخب و ارائه راهکارهای لازم برای کاهش فرار مالیاتی
- معرفی یک نظام جدید مالیاتی برای مالیات ستانی از مشاغل خاص (در صورت لزوم)

۵) بررسی اقتصاد مناطق آزاد و برآورد مخارج مالیاتی ناشی از اعطای مشوقها (رویکرد خرد اقتصادی)

تشریح موضوع و اهمیت آن

مخارج مالیاتی از اقلام مخارج دولت است که باید در فرآیند بودجه‌ریزی لحاظ گردد. به‌طور کلی منشأ مخارج مالیاتی، امتیازات مالیاتی (ارفاق مالیاتی، کسورات مالیاتی، مشوق مالیاتی، معافیت مالیاتی، اعتبارات مالیاتی، تخفیف نرخ مالیاتی) است که به منظور دستیابی به اهداف اجتماعی، مالی و اقتصادی مختلف برقرار می‌شود. بر این اساس مخارج مالیاتی، درآمد مالیاتی از دست رفته منتج از هر نوع رفتار مالیاتی تبعیضی و یا ترجیحی با برخی مودیان مالیاتی یا همان مشوقهای مالیاتی است. البته مشوقهای مالیاتی کم و بیش در اغلب نظامهای مالیاتی جهان وجود دارند، اما شکل و میزان استفاده از این معافیتها و مشوقها و همچنین انگیزه‌های استفاده از آنها در کشورهای مختلف متفاوت است.

در قانون مالیاتهای ایران نیز معافیتها و مشوقهای زیادی در پایه‌های مختلف مالیاتی در نظر گرفته شده است. یکی از این مشوقها، اعطای معافیت مالیاتی در مناطق ویژه و آزاد به منظور جذب سرمایه و توسعه صادرات می‌باشد. با توجه به اینکه اعطای مشوقهای مالیاتی به هر شکلی که باشد دارای هزینه‌های اقتصادی و مالی است، لذا بررسی مزیت‌های این مناطق و مقایسه آن با هزینه‌هایی که دولت از طریق مالیات از دست رفته متحمل می‌گردد ضروری است.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- بررسی اقتصاد مناطق آزاد (حجم سرمایه گذارینها به تفکیک، اشتغال، صادرات، واردات و... مناطق مذکور)
- مبانی نظری مشوقهای مالیاتی و الگوهای مورد استفاده در سایر کشورها
- محاسبه مالیات از دست رفته ناشی از اعطای مشوقهای مالیاتی مناطق آزاد (مخارج مالیاتی)
- بررسی تاثیر اعطای مشوقهای مالیاتی مناطق آزاد در دستیابی به اهداف دولت.

۶) بررسی اقتصاد مؤسسات خیریه در کشور و برآورد مخارج مالیاتی (درآمدهای مالیاتی از دست رفته)

تشریح موضوع و اهمیت آن

امروزه کمک‌های خیریه بخش خصوصی در کنار پرداخت‌های انتقالی دولت از مهمترین راهکارهای کاهش فاصله طبقاتی و تحقق اهداف تأمین اجتماعی و فرهنگی در جوامع مختلف قلمداد می‌شود. نقش کمک‌های داوطلبانه بخش خصوصی در کاهش فاصله طبقاتی، افزایش رفاه افراد نیازمند و کاهش هزینه‌های دولت در برنامه‌ریزی و تعامل با این پدیده موضوع حائز اهمیت است. نقش بسیار مهم مؤسسات خیریه در کمک به تأمین اهداف مورد نظر دولت‌ها، پاسخ‌گو بودن سازمان‌ها و مؤسسات خیریه در مقایسه با برنامه‌های حمایتی دولت و واکنش سریع‌تر به نیازهای در حال تغییر اجتماعی از جمله دلایل حمایت دولت از کمک‌های خیریه و مؤسسات خیریه است. مطابق ماده ۱۳۹ قانون مالیات‌های مستقیم درآمدهای مؤسسات خیریه از بابت فعالیتهای خیریه از پرداخت مالیات بر درآمد معاف است. این موضوع در کنار منافع احتمالی که ممکن است داشته باشد، تهدیدات بالقوه‌ای را برای سوء استفاده و فرار مالیاتی برخی از فعالان تحت عنوان فعالیتهای خیریه متوجه سازمان امور مالیاتی و اقتصاد کشور می‌کند. به نظر می‌رسد در حال حاضر شناخت چندان دقیقی از اقتصاد مؤسسات خیریه و وضعیت و نقش آنها در اقتصاد کشور وجود ندارد. از سوی دیگر با گسترش اقدامات خیرخواهانه در کشور، امکان سوء استفاده از مؤسسات خیریه تحت عناوین مختلف برای فرار مالیاتی و پولشویی نیز وجود دارد. بر این اساس، لازم است ابتدا تصویر روشنی از اقتصاد نهادهای خیریه در کشور ارائه شده و با برآورد هزینه‌ها و منافع مرتبط با معافیت مالیاتی خیریه‌ها، در خصوص تداوم و یا اصلاح این نوع معافیت توصیه‌های سیاستی لازم ارائه گردد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- شناسایی و طبقه بندی انواع مؤسسات خیریه و کمک‌های خیریه در ایران
- برآورد حجم فعالیت مؤسسات خیریه و نقش آن در اقتصاد کشور
- بررسی انواع فعالیت‌های مؤسسات خیریه (درآمد و هزینه)
- روش‌های نظارت بر مؤسسات خیریه و کمک‌های خیریه
- تخمین مالیات از دست رفته بابت معافیت‌های مالیاتی امور خیریه

۷) بررسی شکل گیری شرکتهای کاغذی و صوری و راهکارهای مقابله با آن

تشریح موضوع و اهمیت آن

یکی از مهمترین مشکلات و چالشهای نظام مالیات بر ارزش افزوده، شکل گیری شرکتهای کاغذی و فاقد اعتبار می باشد که زیانهای مالی فراوانی را برای نظام مالیاتی کشور به همراه داشته است. شرکتهای کاغذی پس از ثبت نام در نظام مالیاتی و دریافت کد اقتصادی اقدام به فعالیت کرده و به انجام فعالیتهای غیر قانونی و زیر زمینی در اقتصاد دامن می زنند. در این راستا بسیاری از شرکتهای که تمایل به پنهان کردن فعالیت خرید یا فروش خود دارند، به این شرکتهای صوری مراجعه و اقدام به تهیه فاکتور صوری می نمایند.

علیرغم تلاشهای بسیار سازمان امور مالیاتی جهت مقابله با این شرکتهای و تشکیل بانک اطلاعاتی شرکتهای کاغذی در سالهای اخیر، همچنان شاهد رشد فعالیت این شرکتهای می باشیم به گونه ای که نظام مالیاتی کشور را در این حوزه با چالش های فراوانی مواجه کرده است. با عنایت به اهمیت موضوع و خساراتهای وارده ناشی از فعالیت شرکتهای صوری به اقتصاد کشور، انجام تحقیق و پژوهش در زمینه ابعاد، گستره شرکتهای صوری و ریشه یابی علل و عوامل ایجاد این شرکتهای و ارائه توصیه ها و پیشنهادات مربوط به حل این مشکل، ضروری می باشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی خलाهای قانونی در خصوص تشکیل شرکتهای صوری و فعالیت آنها
- بررسی روند شناسایی شرکتهای صوری توسط سازمان و برآورد متوسط زمان شناسایی آنها
- تخمین زیانهای وارده به اقتصاد کشور و فرار مالیاتی ناشی از فعالیتهای شرکتهای صوری
- بررسی تطبیقی فعالیت شرکتهای کاغذی در ایران و سایر کشورها
- ارائه راهکارهای مناسب در خصوص مقابله با پدیده کد فروشی و کاهش فعالیت شرکتهای صوری

۸) بررسی موانع استقرار سیستم حسابرسی مبتنی بر ریسک در نظام VAT و ارائه مدلی برای آن

تشریح موضوع و اهمیت آن

مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یک نظام مالیاتی جدید در کشور ما با ساختاری متفاوت از اخذ مالیات در گذشته، روش‌های حسابرسی خاصی را طلب می‌کند. موفقیت یک نظام مالیات بر ارزش افزوده، در گرو وجود یک برنامه منسجم و قوی در مولفه‌های موثر در نظام مالیات بر ارزش افزوده و سرانجام یک برنامه جامع برای حسابرسی مبتنی بر ریسک است. تجربه نشان می‌دهد که پیاده‌سازی خوب و مدیریت شده مولفه‌ها و اجزای کلیدی نظام مالیات بر ارزش افزوده، منجر به ثبت نام سریعتر مودیان، درک بهتر مودیان از تعهدات و تکالیفی قانونی خود، عدم تمکین پایتتر، هزینه‌های اداری پایینتر و افزایش بیشتر درآمدهای مالیاتی می‌شود. به طور کلی نظامهای مالیاتی مدرن و ساختار اداری آن بر پایه تمکین داوطلبانه استوار هستند. در چنین شرایطی تمکین داوطلبان از طریق سیستم خود اظهاری یا خود ارزیابی انجام می‌شود و طی آن تمام امور مربوط، از محاسبه میزان مالیات پرداختی گرفته تا پرداخت مالیات توسط مودی و با راهنمایی و مشاوره‌های مورد نیاز سازمان مالیاتی انجام می‌شود. مودی نیز بعد از انجام تکالیف خود در معرض حسابرسی احتمالی قرار دارد و در این زمینه چنانچه اعتبارات دریافتی و استردادهای درخواستی وی غیر معمول باشند، آنوقت ریسک انجام حسابرسی از وی نیز بالا خواهد بود.

در ایران فقدان یک نظام رسیدگی یا حسابرسی مبتنی بر ریسک، موجب شده که هم هزینه تمکین مودیان و هم کارایی نظام مالیاتی با مشکل مواجه شود. لذا لازم است با شناسایی موانع و چالشهای اجرای سیستم حسابرسی مبتنی بر ریسک در نظام VAT، مدلی کاربردی و اجرایی برای آن ارائه گردد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- بررسی روش‌های تعیین ریسک حسابرسی مالیات بر ارزش افزوده در سایر کشورها و انطباق آن با روشهای موجود در حسابرسی این مالیات در ایران
- طراحی سیستمی جهت هماهنگی بین برنامه حسابرسی مالیات بر ارزش افزوده و برنامه‌های حسابرسی سایر مالیاتها بویژه مالیات بر درآمد
- پیشنهاد ساز و کارهای قانونی و اداری برای پیاده‌سازی حسابرسی مبتنی بر ریسک

۹) امکان سنجی پیاده سازی سیستم مالیات بر جمع درآمد شخصی (PIT)

تشریح موضوع و اهمیت آن

مروری بر قوانین مالیاتی کشور نشان می‌دهد علیرغم پیش بینی تمهیدات و سازوکارهای قانونی لازم برای اجرای نظام مالیات بر جمع درآمد (ولو به شکل ابتدایی آن) در قوانین مالیاتی مصوب سالهای ۱۳۴۵ لغایت ۱۳۸۰، به دلایل مختلف از جمله فقدان زیرساختهای اجرایی و اطلاعاتی لازم، این سیستم هیچگاه به مرحله اجرا درنیامده است. به دلایل مذکور در اصلاحیه سال ۱۳۸۰ قانون مالیاتهای مستقیم، نظام مالیات بر جمع درآمد به طور کامل از قوانین مالیاتی کشور حذف شد. در حال حاضر در ایران نسبت به انواع درآمدهای حاصله افراد (مشاغل، حقوق و دستمزد، سود و بهره و مستغلات و غیره)، به صورت جداگانه مالیات وضع می‌گردد. در سیستم فعلی هر یک از منابع درآمدی، فرآیند مالیات‌ستانی جداگانه‌ای از جمله ارائه اظهارنامه، تشخیص مالیات، اعطای معافیت‌های مالیاتی و با نرخهای متفاوت مشمول مالیات می‌شوند. چنین رویکردی ضمن اینکه با روح عدالت مالیاتی در تضاد است به لحاظ کارایی نیز هزینه‌های زیادی را بر نظام مالیاتی تحمیل می‌کند و در نتیجه تقلیل درآمدهای مالیاتی را در پی دارد. اما اجرای سیستم مالیات بر جمع درآمد به دلیل تجمع اطلاعات مربوط به انواع فعالیت‌های اقتصادی هر یک از مودیان، دارای اثرات مثبت زیادی در زمینه شفافیت اقتصادی بوده و زمینه را برای اجرای انواع طرحها و سیاستهای اقتصادی مهیا می‌کند. بنابراین به نظر می‌رسد یکی از ضروریات اصلاح و ارتقای عملکرد نظام مالیاتی کشور حرکت به سمت اجرای مالیات بر جمع درآمد باشد. لذا انجام مطالعاتی در خصوص پیش شرط‌های اجرای موفق این سیستم مالیاتی و عوامل و دلایل عدم موفقیت در گذشته و نیز آثار و پیامدهای آن ضروری می‌باشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- بررسی دلایل عدم اجرای نظام مالیات بر جمع درآمد علی‌رغم وجود قوانین پشتیبان این نظام مالیاتی
- بررسی پیش نیازهای لازم برای پیاده‌سازی و اجرای نظام مالیات بر جمع درآمد در ایران
- بررسی تهدیدها، فرصتها، نقات قوت و ضعف نظام مالیات بر جمع درآمد در ایران
- بررسی تجربه جهانی در خصوص پیاده‌سازی نظام مالیات بر جمع درآمد
- بررسی آثار اقتصادی وضع مالیات بر جمع درآمد (آثار درآمدی، تخصیصی و توزیعی)
- ارائه الگویی برای پیاده سازی مالیات بر جمع درآمد در ایران

۱۰) امکان‌سنجی وضع مالیات بر سود سپرده‌های بانکی (رویکرد خرد و کلان)

تشریح موضوع و اهمیت آن

مشوق مالیاتی یک سیاست مالیاتی است که از طریق آن دولت‌ها برای رسیدن به طیف وسیعی از اهداف توسعه‌ای، به گروه‌های خاصی از سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی (مشوق هدفمند) و یا به همه آنها (مشوق عام یا غیر هدفمند) انواع امتیازات مالیاتی را به شکل تعطیلی، تخفیف، ترجیحات، ارفاق، اعتبار و تعویقات مالیاتی اعطا می‌کنند. مشوق‌های مالیاتی کم و بیش در اغلب نظام‌های مالیاتی جهان وجود دارند. اما شکل و میزان استفاده از این معافیت‌ها و مشوق‌ها و همچنین انگیزه‌های استفاده از آنها در کشورهای مختلف متفاوت است.

در قانون مالیات‌های ایران نیز معافیت‌ها و مشوق‌های زیادی در پایه‌های مختلف مالیاتی در نظر گرفته شده است. یکی از معافیت‌های اعطایی در نظام مالیاتی ایران، معافیت مقرر در ماده ۱۴۵ ق.م.م می‌باشد. طبق این ماده، سود متعلق به هر عنوان به حساب‌های پس انداز و سپرده‌های مختلف نزد بانک‌های ایرانی، از پرداخت مالیات معاف است. از اهداف اعطای این معافیت می‌توان به حمایت از صنعت بانکداری، جذب منابع و افزایش پس انداز ملی به منظور هدایت آنها در بخش‌های مولد جامعه اشاره نمود. در عین حال که پیگیری این سیاست با هزینه‌های زیادی از جمله کاهش درآمدهای مالیاتی همراه است، تجربه سایر کشورها و نیز ادبیات موضوع بر لزوم تجدیدنظر در این سیاست، دلالت دارند. لذا انجام مطالعه‌ای در خصوص منافع و هزینه‌های حاصل از اعطای این مشوق طی سالیان گذشته و نیز آثار و پیامدهای اقتصادی وضع مالیات بر سود سپرده‌های بانکی با استفاده از داده‌های خرد و کلان ضروری است.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- ارائه مدلهایی برای اندازه‌گیری میزان کارایی معافیت مالیاتی سود سپرده
- محاسبه میزان درآمدهای مالیاتی از دست رفته ناشی از اعطای معافیت به سود سپرده بانکی
- بررسی الزامات و پیش‌شرط‌های وضع مالیات بر سود سپرده
- مطالعه روش‌های اخذ مالیات بر سود سپرده و مزایا و نقاط ضعف هر یک از آنها
- بررسی تطبیقی تجارب سایر کشورها در خصوص اخذ مالیات از سود سپرده
- تحلیل اثرات وضع مالیات بر سود سپرده بر اساس یک مدل شبیه‌سازی خرد

۱۱) رویکردها و الزامات اصلاح نظام مالیاتی در دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی

تشریح موضوع و اهمیت آن

طی سالیان متمادی بودجه دولت بر ارزش حاصل از فروش نفت و گاز و تبدیل آن به ریال متکی بوده و این اقلام به مهمترین منبع درآمد در بودجه دولت بدل گشته اند. در چنین شرایطی کسب این درآمدها از اهمیت بالایی برخوردار بوده و وابستگی بودجه دولت به درآمدهای نفت و گاز دولت را حتی به کاهش نسبی در صادرات آنها نیز آسیب پذیر می‌سازد. یکی از پیش شرط های موفقیت در برنامه های اقتصاد مقاومتی، قطع وابستگی بودجه به درآمدهای غیرقابل اطمینان ناشی از فروش نفت و گاز می باشد و جایگزینی آن با درآمدهای پایدار می باشد. اصلی ترین جایگزینی که طبق منطق اقتصادی و نیز تجربیات سایر کشورها در این خصوص وجود دارد، درآمدهای مالیاتی است. با این وجود علیرغم اینکه نظام مالیاتی کشور در این راستا از ظرفیتهای زیادی برخوردار است، نسبت به جایگاه و تأثیر مالیات در اقتصاد مقاومتی توجه کافی صورت نگرفته و انجام تحقیقات و مطالعات جامع در این حوزه ضروری می باشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی نقش مالیات در حمایت از خوداتکایی اقتصادی و تجارب سایر کشورها
- بررسی راههای افزایش نقش مالیات در بودجه کشور
- برآورد ظرفیت مالیاتی کشور در شرایط اقتصاد مقاومتی
- ارائه راهکارهای افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق معرفی پایه‌های جدید، تغییر نرخها و نیز جلوگیری از فرار مالیاتی با رویکرد حمایت از تولید

۱۲) برآورد فرار مالیاتی به تفکیک بخش ها و منابع مختلف مالیاتی (رویکرد خرد اقتصادی)

تشریح موضوع و اهمیت آن

فرار مالیاتی زاییده فعالیت‌های غیررسمی و پنهان در اقتصاد است و به هر نوع اقدام غیر قانونی برای کتمان درآمد به منظور نپرداختن مالیات اطلاق می‌شود. فرار مالیاتی یک اقدام مجرمانه و غیرقانونی است که علاوه بر کاهش درآمدهای مالیاتی به دلیل اینکه از کانال اقتصاد غیررسمی تحمیل می‌شود، موجب انحراف در سیاست‌گذاری‌ها نیز می‌شود. فرار به نوعی یک مقوله فراسازمانی است و کاهش و یا به حداقل رساندن آن، نیازمند عظم ملی و تعامل همه دستگاه‌ها می‌باشد. تجربه جهانی در خصوص فرار و سهم آن از تولید ناخالص داخلی کشورها، نشان می‌دهد کمابیش این مشکل در همه کشورها وجود دارد، اما سهم کشورهای در حال توسعه بیشتر است. از آنجایی که میزان فرار و عوامل موثر بر آنها در صنایع و صنوف مختلف، متفاوت می‌باشد، برآورد حجم فرار به تفکیک بخش‌ها و منابع مختلف مالیاتی با رویکرد خرد اقتصادی می‌تواند منجر به ارائه راهکارها و پیشنهادات کاربردی گردد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- مطالعه دلایل مختلف بروز فرار مالیاتی
- بررسی ارتباط بین فرار مالیاتی و اقتصاد غیررسمی
- تخمین فرار مالیاتی به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی
- تخمین فرار مالیاتی به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی
- تخمین فرار مالیاتی به تفکیک منابع عمده مالیاتی
- ارائه پیشنهادات کاربردی در خصوص کاهش حجم فرار مالیاتی

۱۳) بررسی راهکارهای عملیاتی برای مالیات ستانی از بخش غیر رسمی اقتصاد

تشریح موضوع و اهمیت آن

اقتصاد غیر رسمی به کلیه فعالیت های اقتصادی بالفعل و بالقوه در بخشهای سایه، غیر رسمی، زیرزمینی، خاکستری، پنهان، موازی، و غیره اقتصاد غیررسمی اطلاق می شود. به طور کلی بخش غیر رسمی شامل کلیه فعالیت هایی (اعم از تولیدی یا خدماتی) است که بدون اخذ مجوز و ثبت جایگاه حقوقی لازم انجام می شوند و در نتیجه خارج از حوزه اقتصاد رسمی قرار می گیرند. سازمان امور مالیاتی کشور، بدنبال شناسایی بخش غیررسمی و ثبت نشده کشور و همچنین شناسایی و قرار دادن آنها در تور مالیاتی و طراحی مکانیسمی برای جلوگیری از گسترش این بخش از اقتصاد کشور می باشد. صرف نظر از علل شکل گیری بخش غیررسمی و تمایل برخی از فعالان به انجام فعالیت در این بخش، یکی از مهمترین چالشهایی که سازمان امور مالیاتی کشور با آن مواجه است، عدم امکان وصول مالیات از اینگونه فعالیتها در راستای اصل فایده و اصل توان پرداخت است. انتظار می رود با شناسایی و ساماندهی این بخش از اقتصاد کشور، ضمن وصول بخش قابل توجهی از درآمدهای حقه دولت، زمینه برای تحقق عدالت مالیاتی و مشارکت همه آحاد جامعه در اداره امور عمومی کشور فراهم گردد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی ساختار اقتصاد غیررسمی در ایران و عوامل ایجاد کننده آن
- بررسی وضع موجود ثبت و شناسایی فعالیتها و اعطای مجوز فعالیت ها
- بررسی قوانین ناظر بر انجام فعالیت و کسب و کار در کشور
- شناسایی بخش غیررسمی در کشور، به تفکیک بخشهای اقتصادی و برآورد تعداد فعالان به تفکیک بخش
- بررسی دلایل گسترش اقتصاد غیررسمی
- برآورد ظرفیت مالیاتی قابل وصول از این بخش به تفکیک منابع مالیاتی (با رویکرد خرد اقتصادی)
- بررسی روشهای شناسایی فعالان بخش اقتصاد غیر رسمی

۱۴) امکانسنجی کاهش نرخ مالیات بر شرکتها و بازنگری و حذف معافیت ها و مشوق ها

تشریح موضوع و اهمیت آن

محدودیت پایه‌های مالیاتی علاوه بر کاهش درآمدهای مالیاتی و وابستگی بیشتر اقتصاد ایران به درآمدهای نفتی سبب می‌شود که بار مالیاتی مؤدیان مشمول افزایش پیدا کند. از این رو یکی از اصلاحات مهمی که در نظام مالیاتی کشور مد نظر قرار می‌گیرد، گسترش پایه های مالیاتی است. یکی از ملزومات و مؤلفه‌های مهم گسترش پایه های مالیاتی بهبود و منطقی کردن معافیت‌ها و رفتارهای ترجیحی در پایه‌های مختلف است. اساساً معافیت‌ها و مشوق‌ها با هدف تقلیل آثار پیامدهای خارجی، توزیع مجدد درآمد و یا در جهت منافع گروه‌های خاص معرفی می‌شود. به هر حال انگیزه هر چه که باشد در کنار منافع احتمالی و اندک آن، این امتیازات زیانهای درآمندی زیادی را به همراه دارد. کاهش درآمدهای دولت به منظور تامین مالی بودجه و به تبع آن افزایش فشار بر سایر بخشها و مودیان مالیاتی یکی از تبعات گسترش بی حد و حصر مشوقها و معافیت‌های مالیاتی است. در بیشتر نظام‌های مالیاتی امروزه گسترش پایه های مالیاتی با کاهش نرخهای مالیاتی توأم گردیده تا آثار حذف معافیت‌ها و مشوق‌ها را تعدیل کند. برخی از این معافیتها با صراحت در قوانین مالیاتی به صورت کلی مشخص می باشند، اما برخی دیگر به طور ضمنی در لایه لای مواد قانونی ذکر شده‌اند که کشف و شناخت آنها نیازمند بررسی های ظریف و فنی می باشد. بهر حال در پیاده سازی گسترش پایه های مالیاتی و کاهش نرخها باید به اوضاع اقتصادی کشور توجه داشت. بطور کلی، اصلاحات مالیاتی با هدف گسترش پایه‌های مالیاتی و کاهش نرخها باید ضمن کاهش انحرافات در موضوعات کار، سرمایه‌گذاری و تصمیمات مصرف، موجبات افزایش ستاده و بهبود در رفاه اجتماعی را فراهم آورد. این مطالعه نیز با هدف بررسی آثار احتمالی کاهش نرخهای مالیاتی بر درآمدهای مالیاتی دولت، افزایش تولید و سرمایه گذاری، فرار مالیاتی و غیره را از طریق رویکرد خرد اقتصادی دنبال می کند.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی وضعیت فعلی پایه های مالیاتی و محاسبه میزان بار مالیاتی آنها
- بررسی وضعیت انواع معافیتها و مشوقهای صریح و ضمنی در قوانین و مقررات مالیاتی
- بررسی آثار گسترش انواع پایه ها و کاهش همزمان نرخ مالیات بر درآمد شرکتها(رویکرد شبیه سازی)

۱۵) برآورد ظرفیت مالیاتی در بخش تجارت الکترونیک (اینترنتی)

تشریح و اهمیت آن

در سالهای اخیر ظهور اینترنت شیوه تجارت و مبادلات اقتصادی را تحت تأثیر قرار داده است. اینترنت این امکان را برای بنگاهها و عاملان تجاری فراهم کرده تا روشهای جدیدی را برای بازاریابی و فروش کالاهای خود انتخاب کنند. امروزه تجارت الکترونیکی با نرخ بالایی در سطح جهان و در ایران رو به افزایش می باشد و بهره نگرتن از تجارت الکترونیک به معنای کندی معاملات و از دست رفتن فرصت های لحظه ای و زودگذر در تجارت جهانی است. به دنبال گسترش و اهمیت روز افزون تجارت و بازاریابی الکترونیکی و با توجه به اهمیت درآمدهای مالیاتی به عنوان منبع پایدار درآمدی دولت پس از درآمدهای نفتی، مالیات از تجارت الکترونیک یکی از مهمترین منابع کسب درآمد در دولت الکترونیک است. این مهم از دو جهت حائز اهمیت است: اولاً ظرفیت مالیات ستانی از بنگاهها و کسب و کارهای جدید که فعالیتهای خود را در بستر الکترونیکی و اینترنت انجام می دهند و دیگری انتقال فعالیت بنگاهها و کسب و کارهای قدیمی به فضای اینترنت و احتمال فرار و به تبع آن نشتی درآمدهای مالیاتی است. یکی از ابعاد تحقق دولت الکترونیک طراحی ساز و کارهای نظارت بر فعالیتهای موجود در بستر شبکه های اینترنتی و مالیات ستانی از شیوه های نوین تجارت می باشد و لذا سازمان امور مالیاتی به عنوان نهاد متولی وصول مالیات می بایست راهکارهایی را اتخاذ نمایند تا همزمان با گسترش شیوه های جدید مبادلاتی (از جمله مبادلات و بازاریابی اینترنتی)، عملکرد خود را در شیوه های وصول مالیات بهبود بخشد و امکان فرار مالیاتی را به حداقل رساند. لذا استفاده از فناوری اطلاعات در فرایندهای مختلف مالیات ستانی (از قبیل شناسایی، ثبت نام و دریافت اظهارنامه)، تشخیص و در نهایت وصول مالیات در حوزه مالیات الکترونیکی را می تواند بهبود بخشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی وضعیت موجود و موانع و مشکلات مالیات ستانی از تجارت الکترونیک
- الزامات قوانین و مقررات مالیاتی در توسعه تجارت الکترونیکی
- شناسایی راه های فرار مالیاتی در شرکت های بازاریابی اینترنتی
- بررسی تطبیقی تجارب سایر کشورها در مالیات ستانی از تجارت الکترونیکی
- برآورد حجم اقتصاد الکترونیکی، تعداد فعالان آن و نیز برآورد ظرفیت مالیاتی این بخش

۱۶) برآورد بار مالیاتی اقتصاد ایران به تفکیک بخشها و زیر بخشهای عمده (رویکرد خرد و کلان)

تشریح موضوع و اهمیت آن

بر اساس تعریف جامعی که صندوق بین المللی پول ارائه کرده، مالیات به هرگونه پرداختی اجباری، غیرقابل برگشت و غیر جبرانی اشاره دارد که از سوی شهروندان و فعالان اقتصادی یک کشور به دولت پرداخت می شود. بر این اساس بار مالیاتی به درصدی از درآمد/ سود/ ارزش افزوده/ مصرف یک بنگاه یا اقتصاد کشور اشاره دارد که به صورت مالیات به دولت پرداخت می شود. اندازه گیری دقیق این شاخص به دلیل اثرات تحریفی (distortion) مالیات بر رفتار عاملان اقتصادی و بنگاهها در سیاستگذاریهای مالیاتی به منظور افزایش نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی و نیز بررسی رفتار فعالان اقتصادی و بنگاهها یا صنایع در پرداخت مالیات و به تبع آن فرار مالیاتی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. شاخصی که برای اندازه گیری بار مالیاتی در سطح بنگاهها و صنعت مورد استفاده قرار می گیرد، نرخ موثر مالیاتی است. عموماً هنگامی که بخواهیم در سطح بنگاهها به این موضوع بپردازیم و مقایسه ای بین رفتار مالیاتی بنگاهها و صنایع مختلف داشته باشیم از طریق محاسبه و مقایسه شاخص نرخ موثر مالیاتی انجام می شود که معمولاً با مراجعه به اظهارنامه های مالیاتی و پرونده های مالیاتی بنگاهها قابل محاسبه است. در سطح صنعت و کل اقتصاد یک کشور نیز شاخص بار مالیاتی قابل اندازه گیری است.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی ادبیات موضوع از دیدگاه خرد اقتصادی و کلان
- بررسی نحوه محاسبه بار مالیاتی (انواع مالیاتها) در سطح بنگاه، صنعت و کشور
- محاسبه بار مالیاتی ۱۰۰ شرکت برتر
- محاسبه بار مالیاتی صنایع منتخب (حداقل ۵ صنعت) طی ۱۰ سال اخیر
- محاسبه بار مالیاتی مالیات بر ارزش افزوده (VRR)
- محاسبه بار مالیاتی، مالیات بر شرکتها، حقوق، مشاغل، املاک و مستغلات، ثروت و.. در سطح بنگاههای منتخب و بزرگ و نیز در سطح کشور/استان

۱۷) برآورد میزان فرار یا اجتناب مالیاتی ناشی از قیمت گذاری انتقالات در ایران

تشریح موضوع و اهمیت آن

با طرح و توسعه نظریه‌های جهانی سازی، تجارت بین واحدهای اقتصادی در کشورهای مختلف نیز افزایش یافته است. این روند رو به افزایش، مسائل مالیاتی مربوط به تجارت بین واحدهای اقتصادی در کشورهای مختلف را از مسائل مهم مالیه عمومی قرار داده است. در معاملات بین واحدهای مستقل در کشورهای مختلف مشکل وصول مالیات به آن شکلی که در معاملات واحدهای وابسته وجود دارد، مطرح نیست. ارزش حاکم بر مبادلات واحدهای مستقل به سبب این که عموماً مبتنی بر شواهد و مدارک مثبته قوی است، عینیت دارد و ابهام خاصی در اندازه‌گیری و حتی اثبات و تایید آن وجود ندارد؛ لکن در مبادلات واحدهای وابسته، این واحدها با هدف کاستن از مالیات خود، سعی در شناسایی سود در حوزه‌های مالیاتی با نرخ مالیاتی پایین‌تر دارند. از این رو برای سازمان‌های مالیاتی، مبادلات بین واحدهای وابسته از اهمیت خاصی برخوردار است. واحدهای تجاری چندملیتی به عنوان شکل خاصی از واحدهای وابسته با ملاحظات مالیاتی ناشی از قیمت گذاری انتقالات، با انتقال کالاها و خدمات و دارایی‌ها به کشورهایایی که نرخ مالیاتی پایین‌تری دارند، می‌توانند تعهدات مالیاتی خود را کاهش دهند و بر این اساس، قیمت-گذاری انتقالات به عنوان یکی از حوزه‌های مهم فرار یا اجتناب مالیاتی محسوب می‌شود. در راستای اصلاح نظام مالیاتی یکی از مهمترین اقدامات، شناسایی حوزه‌های فرار یا اجتناب مالیاتی و اتخاذ رویه‌های لازم به منظور مقابله با آن است. از این نظر قیمت گذاری انتقالات یکی از مهم‌ترین حوزه‌هایی است که می‌توان اقدامات موثری برای افزایش وصول مالیاتی اتخاذ نمود؛ لذا برآورد میزان اجتناب یا فرار مالیاتی در این حوزه می‌تواند به نظام مالیاتی در اتخاذ تصمیمات منطقی کمک نماید.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- تبیین مفهوم قیمت گذاری انتقالات و بررسی وضع موجود آن در ایران
- شناسایی جنبه‌های مهم موضوع قیمت گذاری انتقالات و روش‌های تشخیص آن
- بررسی اقدامات انجام گرفته در برخورد با مسئله قیمت گذاری انتقالات در سایر کشورها
- بررسی فعالیت شرکت‌های خارجی در ایران با رویکرد قیمت گذاری انتقالات
- بررسی اثربخشی قوانین و مقررات مالیاتی کشور در ارتباط با قیمت گذاری انتقالات
- قیمت گذاری انتقالات، درآمدهای مالیاتی از دست رفته و مسئله انتقال سرمایه گذاری داخلی و بین‌المللی

۱۸) ارزیابی عملکرد اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم (اصلاحیه سال ۱۳۸۰) در بخش شرکت‌ها

تشریح موضوع و اهمیت آن

قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳، با هدف ایجاد برخی اصلاحات لازم در قوانین و مقررات مالیاتی در راستای ایجاد تحول در نظام مالیاتی کشور، مورد ویرایش قرار گرفته است و به عنوان اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم (اصلاحیه ۱۳۸۰/۱۱/۲۷) ارائه گردیده است. مهم‌ترین اصلاحات قانونی عبارتند از: اصلاح ساختار معافیت‌های مالیاتی خصوصاً معافیت اشخاص حقوقی، حذف منابع مالیاتی غیر کارا، تعدیل نرخ‌های مالیات بر ارزش افزوده، کاهش نرخ‌های مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی، کاهش نرخ موثر مالیاتی واحدهای تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی، افزایش و یکسان‌سازی معافیت‌های پایه، اصلاح ساختار مالیات بر درآمد حقوق و مشاغل، و....

یکی از بخش‌های متأثر در اصلاحیه مذکور، قوانین مربوط به اشخاص حقوقی (شرکت‌ها) می‌باشد. مهم‌ترین اصلاحات صورت گرفته در خصوص اشخاص حقوقی عبارت است از اعمال نرخ مالیاتی ۲۵٪ برای کلیه شرکت‌ها، اصلاحاتی در خصوص درآمد مشمول مالیات اشخاص حقوقی خارجی و موسسات مقیم خارج از ایران و حذف مالیات سهامداران. با توجه به اهمیت و سهم شرکت‌ها از درآمد مالیاتی کشور و نقش سیاست‌های مالیاتی در ساختار کلان اقتصادی کشور (بهبود یا تشدید شرایط رکود یا رونق)، ارزیابی عملکرد اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم در بخش مالیات بر شرکت‌ها و تاثیر اصلاحات صورت گرفته بر درآمدهای مالیاتی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به قرار زیر می‌باشند:

- بررسی آثار اقتصادی تغییر نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها (اثرات تخصیصی و توزیعی) از طریق طراحی یک مدل اقتصادسنجی (سطح کلان)
- بررسی آثار حذف مالیات بر سود سهام داران
- بررسی اثرات تغییر نرخ مالیات بر شرکت‌های (موضوع اصلاحیه ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ ق.م.م) بر سرمایه‌گذاری، درآمدهای دولت، کاهش فرار و افزایش تمکین به تفکیک صنعت (در صنایع و بنگاه‌های منتخب) و با استفاده رویکرد خرد اقتصادی

۱۹) امکانسنجی وضع مالیات بر درآمد کشاورزی (زیربخشهای منتخب کشاورزی)

تشریح موضوع و اهمیت آن

کشاورزی به عنوان یک فعالیت و حرفه استراتژیک شناخته شده است به گونه ای که عده ای معتقدند توسعه و پیشرفت صنعت کشاورزی در هر کشوری به عنوان شاخص مهم، در توسعه اقتصادی آن کشور تلقی می شود. تضعیف این صنعت می تواند به مشکلاتی از قبیل کاهش درآمدهای پایدار، کاهش اشتغال، سوق دادن افراد از روستاها به شهرها و در نتیجه گسترش شهرنشینی، تغییر ترکیب جمعیتی جغرافیایی مناسب یک کشور و ... منجر شود. وضع مالیات در بخش کشاورزی ممکن است باعث تشدید چنین چالش هایی گردد. از سوی دیگر توسعه یافتگی و یا در حال توسعه بودن یک کشور و نیز استفاده از دانش روز در صنعت کشاورزی در وضع یا عدم وضع این مالیات نقش اساسی ایفا می نماید. در کشورهای پیشرفته، به دلیل استفاده از سیستم مکانیزه در بخش کشاورزی، درآمدهای قابل توجهی با به کارگیری حداقل نیروی انسانی، نصیب کشاورزان شده است. بنابراین در چنین وضعیتی وضع مالیات می تواند به افزایش درآمدهای مالیاتی یک کشور منجر شود. از سوی دیگر در کشورهای در حال توسعه، آگاهی از ظرفیت صنعت کشاورزی در اخذ مالیات، برای سیاست گذاران از اهمیت ویژه ای برخوردار است تا بتوانند متناسب با پیشرفت کشور، برای بخشی از درآمدهای کشاورزی، مالیات وضع نمایند. بخش کشاورزی از دیرباز به دلایل مختلف از پرداخت مالیات بر درآمد معاف بوده است. اما امروزه عده ای بر این اعتقادند که برخی از زیربخشهای بخش کشاورزی به دلایل متعدد مستعد دریافت مالیات هستند. از این رو در این طرح انتظار می رود تا با نگاهی مجدد به وضعیت بخش کشاورزی، امکان دریافت مالیات از این بخش را به همراه آثار و تبعات احتمالی اتخاذ این سیاست و اثرات درآمدی احتمالی آن بررسی شود.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- چالش ها و فرصت های معافیت مالیاتی در بخش کشاورزی
- ظرفیت بالقوه صنعت کشاورزی در اخذ مالیات
- بررسی آثار تخصیصی و توزیعی وضع مالیات بر بخش کشاورزی
- امکان سنجی وضع مالیات در برخی از زیر بخش های کشاورزی

۲۰) امکانسنجی گسترش مالیات بر موارد خاص (Excise tax)

تشریح موضوع و اهمیت آن

مالیات بر موارد خاص به مالیاتی اطلاق می‌شود که بر تولید یا فروش برخی از کالاهای ساخت داخل یا وارداتی و یا مجوز فعالیت‌های خاص وضع می‌شود. این نوع مالیات معمولاً بر کالاهای لوکس و کالاهایی از قبیل دخانیات، سوخت موتور و غیره وضع می‌شود. مالیات بر موارد خاص از انواع مالیات‌های غیرمستقیم محسوب می‌شود، ولی متفاوت از مالیات بر ارزش افزوده و عوارض گمرکی است. اهداف وضع مالیات بر موارد خاص حسب مورد، متفاوت است از این رو اهداف متفاوت اقتصادی آن ایجاب می‌کند تحت شرایط خاص و برای نیل به اهداف خاص، مالیات بر موردی خاص وضع شود. یکی از جنبه‌های مالیات بر موارد خاص جنبه درآمدی آن است ولی این تنها جنبه آن محسوب نمی‌شود به طوری که در معرفی مالیات بر موارد خاص اهداف اقتصادی دیگری نیز مدنظر قرار می‌گیرد. در کنار این موارد، قابلیت اجرای مالیات بر مورد خاص و روش وصول مالیات نیز بسیار مهم تلقی می‌شود. از این رو در این طرح، ضمن بررسی راههای گسترش دامنه کالاهای مشمول این مالیات و همچنین افزایش نرخهای این نوع مالیات، اثرات اتخاذ این سیاست (تورمی و درآمدی) آن نیز تحلیل خواهد شد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می‌باشند:

- تعریف و تبیین مالیات بر موارد خاص
- بررسی مطالعات تطبیقی مالیات بر موارد خاص در سایر کشورها
- بررسی شرایط خاص اقتصادی ایران برای وضع مالیات بر موارد خاص
- بررسی قابلیت گسترش پایه مالیات بر موارد خاص در نظام مالیاتی کشور
- بررسی آثار گسترش پایه مالیات بر موارد خاص در نظام مالیاتی کشور (آثار اقتصادی و مالیاتی)
- بررسی امکان افزایش نرخهای مالیاتی کالاهای مشمول مالیات بر موارد خاص
- بررسی اثرات تورمی و درآمدی (مالیات برای دولت) افزایش نرخهای مالیاتی کالاهای مذکور

۲۱) محاسبه نرخ بهینه جریمه های مالیاتی (موضوع قوانین مالیاتهای مستقیم و ارزش افزوده)

تشریح موضوع و اهمیت آن

پیشگیری از وقوع جرم و تخلف یکی از راهکارهای کلیدی مورد استفاده در همه نظامات اقتصادی، حقوقی و اجتماعی است. یکی از ابزارهایی که در این زمینه مورد استفاده قرار می گیرد، جریمه های مالی است که به صورت درصدی و یا مطلق اعمال می شود. جریمه های مالیاتی که در قوانین مالیاتی کشور پیش بینی شده اند، کارکردهای مختلفی دارند. برخی با اهداف بازدارندگی از وقوع تخلف و برخی دیگر با هدف جبران ضرر و زیان وارده به دولت به دلیل عدم تمکین یا تمیکن ناقص در برابر تکالیف قانونی مودیان وضع شده اند. نحوه طراحی و اعمال نرخهای جریمه یکی از مباحث نسبتاً پیچیده می باشد که بایستی در چارچوب اقتصاد رفتاری و اقتصاد جرم بررسی شوند. در این چارچوب تعیین میزان نرخ بهینه جریمه، به گونه ای که اثربخشی لازم در تحقق اهداف مدنظر قانونگذار که همان نقش بازدارندگی آن است، از اهم موضوعات مطروحه در چارچوب اقتصاد جرم می باشد. یکی از بحثهایی که همواره در قوانین مالیاتی کشورمان مطرح بوده، این است که نرخهای جریمه یا ضمانتهای اجرایی پیش بینی شده در قوانین مالیاتی بویژه قانون مالیاتهای مستقیم از قدرت بازدارندگی لازم برخوردار نیستند و لذا کارایی ندارند. این موضوع البته در خصوص نرخهای جریمه پیش بینی شده در قانون مالیات بر ارزش افزوده قدری متفاوت است و آنجا استدلال می شود که این نرخها بسیار بالا هستند. بر این اساس تعیین نرخهای بهینه جریمه های مالیاتی موضوع قانون مالیاتهای مستقیم و ارزش افزوده با استفاده روشهای علمی و در چارچوب اقتصاد رفتاری و اقتصاد جرم از اهم اهداف این طرح می باشد:

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- بررسی وضعیت فعلی ضمانتهای اجرایی پیش بینی شده در قوانین مالیاتی
- بررسی ادبیات موضوع در چارچوب اقتصاد رفتاری و اقتصاد جرم
- بررسی تجربه کشورهای جهان در خصوص نحوه تعیین نرخهای جریمه با هدف پیشگیری از وقوع تخلف
- طراحی الگویی برای تعیین نرخ بهینه جریمه های مالیاتی به تفکیک منابع مالیاتی
- تحلیل نتایج الگو بر اساس سناریوهای مختلف

۲۲) راهکارهای افزایش اعتماد و مشارکت عمومی در پرداخت مالیات

تشریح موضوع و اهمیت آن

امروزه در اکثر کشورها شیوه وصول مالیات از روش اجباری به روش اختیاری و خوداظهاری پرداخت مالیات تغییر پیدا کرده است. این تغییر شیوه در وصول مالیات باعث افزایش تمرکز سازمان‌های مالیاتی بر توسعه فرهنگ و تمکین مالیاتی جهت نیل به هدف وصول مالیات شده است. بهبود و توسعه مارکت عمومی در پرداخت داوطلبانه مالیات و افزایش تمکین از برنامه‌های اصلی نظام‌های مالیاتی در کشورهای مختلف می باشد. کشورهای مختلف جهان با ایجاد شرایط مناسب، اعتماد مؤدیان مالیاتی را جلب و از این طریق با صرف هزینه‌های کمتر، بخش زیادی از مالیات‌های خود را بر پایه اعتماد متقابل و مشارکت مؤدیان مالیاتی وصول می نمایند. در این میان، یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر فرهنگ مؤدیان مالیاتی نوع نگرش آنها نسبت به پرداخت می باشد که به نوبه خود متاثر از عوامل ساسی، اجتماعی، تاریخی و فرهنگی و بالاخص اقتصادی است. مطالعه حاضر، حول این مسئله و نیز بررسی اثربخشی روش‌های مختلف وصول مالیات می تواند در جهت ارتقاء سطح تمکین و مشارکت مالیاتی نقش موثری را ایفا نماید. بررسی هزینه‌های تمکین و سطح بهینه مخارج سازمان امور مالیاتی کشور نیز کمک شایانی به وصول مالیات بهینه می کند. تحقیق و بررسی در این حوزه می تواند با تبیین بهتر موضوع و همچنین با ارائه توصیه‌ها و پیشنهادات، کارایی بیشتر نظام مالیاتی را به همراه داشته باشد.

برخی از اهداف و نتایج مورد انتظار این طرح به شرح زیر می باشند:

- چالش‌ها و فرصت‌های بهبود فرهنگ و مشارکت مردمی و تمکین مالیاتی
- بررسی نقش کارکنان سازمان امور مالیاتی در فرهنگ‌سازی مالیاتی
- بررسی موانع گسترش مشارکت عمومی و تمکین مالیاتی در کشور
- بررسی ریشه‌های تاریخی و فرهنگی عدم مشارکت عمومی در پرداخت مالیات
- مدل‌های افزایش مشارکت عمومی در پرداخت داوطلبانه مالیات (به تفکیک پایه‌های مالیاتی و غیره)
- سیاست‌های سازمان امور مالیاتی در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در ارتقاء فرهنگ و سطح تمکین

۲۳) سیستم جامع شناسایی و ثبت مودیان جدید مالیاتی در ایران

تشریح موضوع و اهمیت آن

به طور کلی افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق راهکارهایی مانند توسعه و گسترش پایه‌های مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی، شناسایی و ثبت مودیان جدید مالیاتی و تسریع در فرآیند تشخیص و وصول مالیات امکان‌پذیر است. در این میان، شناسایی و ثبت نام مودیان مالیاتی از اهمیت زیادی برای سازمان‌های مالیاتی در جهت مدیریت کلیه امور مالیاتی آنها برخوردار است. ثبت سیستماتیک اطلاعات مربوط به شناسایی مودیان مالیاتی (و روزآمد نمودن آن اطلاعات) و تخصیص شماره شناسه منحصر به فرد و یکپارچه به هر شخص موجب مدیریت کارآمد کلیه فرآیندهای ذیربط می‌شود. این در حالی است که اصلاح روشهای عملیاتی به منظور ثبت و شناسایی مودیان جدید مالیاتی با توجه به قرار گرفتن آنها در محدوده چتر نظام مالیاتی، جلوگیری از فرار گسترده مالیاتی و کوچک‌سازی بخش غیررسمی اقتصاد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در حال حاضر در سیستم شناسایی و ثبت مودیان در ایران با دو نوع مودی مالیاتی مواجه هستیم: مودیانی که به فعالیتی مشغول هستند اما شناسایی نشده‌اند و در واقع نظام مالیاتی با توجه به کمبود نیروهای آموزش‌دیده و متعهد در این زمینه با عدم شناسایی روبروست. و دسته دوم مودیانی که به فرار مالیاتی می‌پردازند و عملاً از گستره چتر مالیاتی خارج هستند. همچنین، روشهای مختلفی برای شناسایی و ثبت مودیان جدید مالیاتی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد که عبارتند از:

- خوداظهاری (تسلیم اظهارنامه به صورت داوطلبانه)
- رصد تراکنش‌های مشکوک بانکی
- گواهی ثبت‌نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده (معیار شناسایی مودیان مالیات بر ارزش افزوده)
- ایجاد پایگاه اطلاعات مودیان مالیاتی
- ثبت فعالیت‌های اقتصادی اصلی فعالان از طریق ایجاد یک شبکه فراگیر جهت ردیابی مبادلات مهم.
- استفاده از سیستمی هوشمند و قادر به تجزیه و تحلیل درخواست‌های مودیان و میزان مالیاتی و نیز انجام بررسی‌های دقیق بر روی اطلاعات عملکردی مودیان، انتخاب پرونده‌ها جهت ممیزی بر مبنای ریسک و نهایتاً اجرای ممیزی پرونده‌های مالیاتی منتخب.
- تجمیع درآمدهای ناشی از فعالیت‌های مختلف اقتصادی هر مودی.

با توجه به مطالب بالا، هدف از این طرح، بررسی و معرفی سیستم جامع ثبت و شناسایی مؤدیان مالیاتی در کشور با ارائه روش‌های جدید ثبت و شناسایی مؤدیان و ارائه راهکارهایی به منظور قراردادن کلیه مؤدیان مالیاتی در چتر مالیاتی می‌باشد.

اهداف و دستاوردهای مورد انتظار

- ۱- بررسی وضع موجود سیستم شناسایی مؤدیان مالیاتی در ایران
- ۲- بررسی ادبیات موضوع شامل تعاریف، انواع روش‌های ثبت و شناسایی و راهکارهای دستیابی به اطلاعات مؤدیان مالیاتی
- ۳- بررسی تجربه جهانی در خصوص بکارگیری روشهای ثبت و شناسایی مؤدیان مالیاتی
- ۴- آسیب‌شناسی روش‌هایی که تاکنون برای واحدیابی و شناسایی مؤدیان مالیاتی مورد استفاده قرار گرفته‌اند.
- ۵- بررسی انواع مختلف روش‌های واحدیابی مبتنی بر نظارت‌های اجتماعی و نهادهای مردمی و صنفی مانند

NGOها

- ۶- بررسی روش‌های شناسایی مؤدیان از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی اشخاص ثالث
- ۷- بررسی روش‌های شناسایی واحدهای فعال در فضای مجازی
- ۸- بررسی روش‌ها و مکانیسم‌های واحدیابی مکانیزه (شناسایی و تشخیص مؤدیان مالیاتی)
- ۹- پیش‌بینی ساختار اداری مناسب برای واحدیابی و شناسایی مؤدیان مالیاتی
- ۱۰- بررسی و تدوین روش‌های توزیع اطلاعات و تعیین سطوح دسترسی و مدیریت شده اطلاعات کشف‌شده مؤدیان میان واحدهای مالیاتی و مسئولان ذیربط سازمان امور مالیاتی کشور
- ۱۱- تدوین برنامه آموزشی مورد نیاز واحدهای مالیاتی سطح کشور در استفاده از ابزارهای موجود جهت شناسایی مؤدیان مالیاتی